

ԱՍԻԱԿԱՆ ՋԱՐԳԱՑՄԱՆ ԲԱՆԿԻ ԿՈՂՄԻՑ ՖԻՆԱՆՍԱՎՈՐՎՈՂ  
ՋՐԱՄԱՏԱԿԱՐԱՐՄԱՆ ԵՎ ՋՐԱՀԵՌԱՑՄԱՆ  
ՍԵԿՏՈՐԻ ԾՐԱԳԻՐ –  
ԼՐԱՑՈՒՑԻՉ ՖԻՆԱՆՍԱՎՈՐՈՒՄ

*Հանձնման ամսաթիվ - 07/11/2013*

Ենթաձրագիր VI      ԳԵՂԱՐՔՈՆՆԻՔԻ ՄԱՐԶԻ ԲՆԱԿԱՎԱՅՐԵՐԻ  
ՋՐԱՄԱՏԱԿԱՐԱՐՄԱՆ ՀԱՄԱԿԱՐԳԵՐԻ  
ԲԱՐԵԼԱՎՈՒՄ

L2860-ICB-1-06/1      ՆՈՐԱՏՈՒՄ ԵՎ ՍԱՐՈՒԽԱՆ ԳՅՈՒՂԵՐ

ՇՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱՎԱՅՐԻ ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ՊԼԱՆ



ԱՍԻԱԿԱՆ ՋԱՐԳԱՑՄԱՆ ԲԱՆԿԻ ԿՈՂՄԻՑ ՖԻՆԱՆՍԱՎՈՐՎՈՂ

**ՋՐԱՄԱՏԱԿԱՐԱՐՄԱՆ ԵՎ ՋՐԱՀԵՌԱՑՄԱՆ  
ՍԵԿՏՈՐԻ ԾՐԱԳԻՐ –  
ԼՐԱՑՈՒՑԻՉ ՖԻՆԱՆՍԱՎՈՐՈՒՄ**

**Ենթաձրագիր VI**      **ԳԵՂԱՐՔՈՆՆԻՔԻ ՄԱՐԶԻ ԲՆԱԿԱՎԱՅՐԵՐԻ  
ՋՐԱՄԱՏԱԿԱՐԱՐՄԱՆ ՀԱՄԱԿԱՐԳԵՐԻ  
ԲԱՐԵԼԱՎՈՒՄ**

**L2860-ICB-1-06/1**      **ՆՈՐԱՏՈՒՄ ԵՎ ՍԱՐՈՒԽԱՆ ԳՅՈՒՂԵՐ**

**Գիրք VI -3**      **ՇՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱՎԱՅՐԻ  
ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ՊԼԱՆ**

ՀԳՇՆ ՍՊԸ տնօրեն

Վ. Հովասափյան

Բնապահպան

Ք. Սահակյան

Ենթածրագիր VI      ԳԵՂԱՐՔՈՒՆԻՔԻ ՄԱՐԶԻ ԲՆԱԿԱՎԱՅՐԵՐԻ  
ՋՐԱՄԱՏԱԿԱՐԱՐՄԱՆ ՀԱՄԱԿԱՐԳԵՐԻ  
ԲԱՐԵԼԱՎՈՒՄ

L2860-ICB-1-06/1      ՆՈՐԱՏՈՒՄ ԵՎ ՍԱՐՈՒԽԱՆ ԳՅՈՂԵՐ

ԱՇԽԱՏԱՆՔԱՅԻՆ ՆԱԽԱԳԾԻ ԿԱԶՄԸ

- Գիրք VI.1.1      - Ընդհանուր դրույթներ և բացատրական մաս
- Գիրք VI.1.2      - Տեխնիկական մասնագրեր
- Գիրք VI.1.3      - Շրջակա միջավայրի կառավարման պլան
- Գիրք VI.1.4      - Աշխատանքային գծագրեր
- Գիրք VI.1.5      - Աշխատանքային ծավալներ
- Գիրք VI.1.6      - Նախահաշիվներ

### ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

- 1. ԾՐԱԳՐԻ ՆԱԽԱՊԱՏՄՈՒԹՅՈՒՆ ..... 6
- 2. ԲՆԱՊԱՀՊԱՆԱԿԱՆ ԵՎ ՍՈՑԻԱԼԱԿԱՆ ՓԱՍՏԱԹՂԹԵՐ ..... 6
- 3. ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ ..... 6
- 4. ԱՇԽԱՏԱՆՔՆԵՐԻ ՇՐՋԱՆԱԿՆԵՐԸ ..... 8
  - 4.1 Ջրամատակարարման գոյություն ունեցող համակարգերի նկարագրություն..... 8
  - 4.2 Առաջարկվող վերականգնման աշխատանքների նկարագրությունը..... 9
- 5. ԵԼԱԿԵՏԱՅԻՆ ԲՆԱՊԱՀՊԱՆԱԿԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ ..... 10
  - 5.1 Նորատուս և Սարուխան գյուղերի աշխարհագրական դիրքը և կլիմայական պայմանները ..... 10
  - 5.2 Կենսաբազմազանությունը..... 11
- 6. ԲՆԱՊԱՀՊԱՆԱԿԱՆ ՈՒ ՍՈՑԻԱԼԱԿԱՆ ԱԶԴԵՑՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ ..... 11
- 7. ԲՆԱՊԱՀՊԱՆԱԿԱՆ ԱԶԴԵՑՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ ՄԵՂՄԱՅՆՈՂ ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄՆԵՐ .12
- 8. ՇՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱՎԱՅՐԻ ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ԿԱՌՈՒՑՎԱԾՔԱՅԻՆ ՇՐՋԱՆԱԿՆԵՐ .... 14
- 9. ԲՆԱՊԱՀՊԱՆԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴԱՏՎՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ ..... 16
- 10. ԱԶԴԱԿԻՐ ՀԱՆՐՈՒԹՅԱՆ ՀԱՄԱՐ ԲՈՂՈՔՆԵՐԻ ՆԵՐԿԱՅԱՑՄԱՆ ՄԵԽԱՆԻԶՄ .18
- 11. ՇՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱՎԱՅՐԻ ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ՊԼԱՆ ..... 20

### ՀԱՎԵԼՎԱԾՆԵՐԻ ՑԱՆԿ

- ՀԱՎԵԼՎԱԾ 1.** ՇՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱՎԱՅՐԻ ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ԱՂՅՈՒՍԱԿ ..... 21
- ՀԱՎԵԼՎԱԾ 2.** ԿՈՆԿՐԵՏ ՏԵՂԱՄԱՍԻՇՇՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱՎԱՅՐԻ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒՄ ..... 23
- ՀԱՎԵԼՎԱԾ 3.** ԴԱՇՏԱՅԻՆ ԱՅՑԵՐԻ ՍՏՈՒԳԱԹԵՐԹԻԿ ..... 25
- ՀԱՎԵԼՎԱԾ 4.** ԲՈՂՈՔՆԵՐԻ ԳՐԱՆՑՄԱՆ ՄԱՏՅԱՆ ..... 28
- ՀԱՎԵԼՎԱԾ 5.** ԶԿԱՆԽԱՏԵՍՎԱԾ ԱԶԴԵՑՈՒԹՅԱՆ /ԶԳԱԼԻ ԻՐԱԴԱՐՁՈՒԹՅԱՆ / ՎԹԱՐԻ ԾԱՆՈՒՑՈՒՄ ..... 29
- ՀԱՎԵԼՎԱԾ 6.** ԱՐՏԱՆԵՏՈՒՄՆԵՐԻ / ՇՐՋԱԿԱՅՔԻ ՄՈՆԻՏՈՐՆԳԻ ՁԵՎԱԹԵՐԹ .... 30
- ՀԱՎԵԼՎԱԾ 7.** ԵՆԹԱԾՐԱԳՐԻ ՄԵՄԱՏԻԿ ՔԱՐՏԵԶ ..... 31

## ՀԱՊԱՎՈՒՄՆԵՐԻ ՑԱՆԿ

ՀՀ – Հայաստանի Հանրապետություն

ՀՀ ԲՆ – ՀՀ Բնակահպանության նախարարություն

ՀՀ ԱՆ – ՀՀ Առողջապահության նախարարություն

ՀՀ ՏնԿՆ – ՀՀ Տրանսպորտի և կապի նախարարություն

ՀՀ ՄՆ – ՀՀ Մշակույթի նախարարություն

ՀԶ – Համատեղ ձեռնարկություն

ՏԻՄ- Տեղական ինքնակառավարման մարմին

ՇՄԱԳ – Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատում

ՀԶԿ ԱԶԳ ԾԻԳ – Հայջրմուղ կոյուղի ՓԲԸ-ի Ասիական զարգացման բանկի ծրագրի  
կառավարման գրասենյակ

ՇՄԿՊ – Շրջակա միջավայրի կառավարման պլան

ԿՏ ՇՄԿՊ – Կոնկրետ տեղամասի շրջակա միջավայրի կառավարման պլան

ՇՄՆԶ- Շրջակա միջավայրի նախնական գնություն

ԱՆ – Աշխատանքային նախագիծ

### 1. ԾՐԱԳՐԻ ՆԱԽԱՊԱՏՍՈՒԹՅՈՒՆ

ՋնՋ համակարգերի բարելավման ծրագրի իրականացումը հնարավորություն կտա 18 քաղաքներում և 92 գյուղերում ապահովել մոտ 400,000 սպառողների (տնային տնտեսությունների և այլ սպառողների) անվտանգ, հուսալի և կայուն ջրամատակարարումը, բարելավել հանրային առողջությունն ու շրջակա միջավայրը: Ծրագրի արդյունքում բնակչության համար պետք է մատչելի դառնան անվտանգ, հուսալի և կայուն ՋնՋ ծառայությունները և վերջիններս պետք է կառավարվեն առևտրային սկզբունքներով ու էկոլոգիապես մաքուր տեխնոլոգիաներով:

Ծրագիրը կաջակցի նաև աղքատության կրճատմանը՝ (i) նվազեցնելով ջրով փոխանցվող հիվանդությունների դեպքերի թիվը և բուժօգնության ծախսերը, (ii) ազատելով կանանց ժամանակը պահանջող տնային աշխատանքից՝ հեռու տարածքներից ջուր բերելուց և ջուր հավաքելուց, ինչը թույլ կտա նրանց ավելի շատ մասնակից լինել սոցիալական և տնտեսական գործունեությանը, (iii) ապահովելով անվտանգ, ավելի հուսալի և կայուն ջրամատակարարում, և (iv) ծրագրի բոլոր քաղաքներում և գյուղերում բարձրացնելով տնտեսությունների կյանքի որակը:

Ինչպես և ՋնՋ առաջին ծրագիրը, լրացուցիչ ֆինանսավորման ծրագիրը նույնպես ֆինանսավորում է ծրագրի երկու բաղադրիչներ. (I) քաղաքային ենթակառուցվածքների վերականգնում և բարելավում, և (ii) կառավարման բարելավում և զարգացում, ներառյալ գենդերային առանձնահատկությունները:

### 2. ԲՆԱՊԱՀՊԱՆԱԿԱՆ ԵՎ ՍՈՑԻԱԼԱԿԱՆ ՓԱՍՏԱԹՂԹԵՐ

Ըստ ԱԶԲ Բնապահպանական քաղաքականության (2002թ.), ենթածրագիրը դասակարգվում է Բ կարգի, որը կարիք չունի ընդլայնված ՇՄԱԳ-ի, ինչպես նաև բնապահպանական փորձաքննության, համաձայն «Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության փորձաքննության մասին» ՀՀ օրենքի (20 նոյեմբերի, 1995 թ. ) և “Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության փորձաքննության ենթակա գործունեությունների սահմանային չափերի մասին” ՀՀ կառավարության որոշման (N-193, 30 Մարտի 1999):

Որպես Բ կարգի ծրագիր, ԱԶԲ քաղաքականությունը պահանջում է յուրաքանչյուր ենթածրագրի համար Նախնական բնապահպանական գննության (IEE) հաշվետվությունների և տվյալ տեղանքի համար առանձնահատուկ բնապահպանական կառավարման պլանի (ԲԿՊ) մշակում (առանձին հաշվետվություն յուրաքանչյուր ենթածրագրի համար):

### 3. ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ

Սույն հաշվետվությունը մշակված է ՀՀ Գեղարքունիքի մարզի Սարուխան և Նորատուս գյուղերի ջրամատակարարման համակարգերի բարելավման փաթեթի համար, որի նախագծումը կատարվել է ՀԳՇՆ և ՋԻՆՋ ՍՊԸ-ների միավորման պայմանագրով: Այս բնակավայրերի ջրամատակարարման համակարգերի վերականգնումը ներառում է ջրամատակարարման բաշխիչ ցանցի վերակառուցում և նորերի կառուցում, փականային հանգույցների և անհատական տների ջրաչափական հորերի կառուցում:

Շինարարական աշխատանքների, ինչպես նաև հետագայում ջրամատակարարման համակարգի շահագործման ու պահպանման ընթացքում կարող են լինել անցանկալի բացասական ազդեցություններ շրջակա միջավայրի վրա:

Կանխատեսվում է, որ շինարարական աշխատանքների իրականացման ժամանակ շրջակա միջավայրի վրա բացասական ազդեցությունները կլինեն նվազագույնը և կկրեն ժամանակավոր բնույթ: Դրանք կարող են ներառել բուսականության հատումը, հողի էրոզիան, օդի աղտոտումը, ինչպես նաև հողային ու ջրային ռեսուրսների աղտոտումը քսայուղերով, քլորի միացություններով, կենցաղային ու շինարարական աղբով:

Շահագործման փուլում շրջակա միջավայրի վրա բացասական ազդեցությունները կարող են նվազել՝ կապված շահագործման կանոնների պատշաճ կերպով կատարելու հետ:

Շրջակա միջավայրի վրա դրական ազդեցություններից էականը ջրային ռեսուրսների պահպանությունն է և կայուն օգտագործումը:

Ջրամատակարարման համակարգերի բարելավման սոցիալական և տնտեսական ազդեցությունը մեծ մասամբ դրական է՝ խմելու և ոռոգման, կոյուղու կեղտաջրերի խառնման բացառում, ջրերի աղտոտման վտանգի նվազում, խմելու ջրում վարակիչ հիվանդությունների հարուցիչների ներթափանցման կանխում և բացառում, ջրամատակարարման տևողության ավելացում, կայուն ջրօգտագործման ապահովում, ջրի արդյունավետ սպառում:

Ստորև բերվում են ջրամատակարարման համակարգերի բարելավման ծրագրի իրականացման տարբեր փուլերում հնարավոր բացասական ազդեցությունների և անհրաժեշտ մեղմացնող միջոցառումների նկարագրությունները:

#### ➤ **Նախագծային փուլ**

Ջրային համակարգերի նախագծային աշխատանքները կատարվել են ՀԳՇՆ և ՋԻՆՋ ՄՊԸ-ների միավորման կողմից, որն ընտրվել է որպես ԱԶԲ “Ջրամատակարարման և սանիտարիայի ոլորտի նախագիծ՝ հավելյալ ֆինանսավորում” ծրագրի ինժեներական նախագծերի խորհրդատու: Նախագծային փաստաթղթերը ներառում են բնակավայրերի կլիմայական պայմանները, ռելիեֆը, բնահողի տեսակները, ջրաբանությունը, բուսականությունը արտացոլող հողվածներ, ինչպես նաև ՀՀ ԲՆ և այլ նախարարություններից անհրաժեշտ թույլտվություններ ձեռք բերելու պահանջները: Դրանք ներառում են նաև համապատասխան բնապահպանական ու սոցիալական հողվածներ: Նախագծային փաթեթում ներառված են նաև սույն փաթեթի ՇՄԿՊ-ն և կոնկրետ տեղամասի ՇՄԿՊ-ն: Նախագծի խորհրդատուն պարտավոր է հետևել ՀՀ բնապահպանական և սոցիալական օրենսդրության համապատասխան դրույթներին, ինչպես նաև ԱԶԲ ուղեցույցներին ու ռազմավարություններին, որոնք նշված են Պայմանագրում:

#### ➤ **Շինարարության փուլ**

Շինարարության փուլում շրջակա միջավայրի վրա բացասական ազդեցությունը մեղմացնող անհրաժեշտ միջոցառումների ցանկը բերված է ՇՄԿՊ աղյուսակում (ՀԱՎԵԼՎԱԾ 1):

#### ➤ **Շահագործման փուլ**

Շահագործման փուլում շրջակա միջավայրի վրա ազդեցությունը նվազեցնելու համար այն պետք է իրականացվի ըստ ջրամատակարարման համակարգի շահագործման կանոնների ու նորմերի:

Շինարարության փուլում շահագործումը պետք է իրականացվի Շահագործման կանոնների ու ստանդարտների համաձայն:

#### 4. ԱՇԽԱՏԱՆՔՆԵՐԻ ՇՐՋԱՆԱԿՆԵՐԸ

##### 4.1 Ջրամատակարարման գոյություն ունեցող համակարգերի նկարագրություն

Նորատուս գյուղական համայնքի ջրամատակարարումն իրականացվում է գյուղի բարձրադիր հատվածում գտնվող 500մ<sup>3</sup> և 1000մ<sup>3</sup> ՕԿՁ-ներից, որոնք սնվում են Հացառատ գյուղի տարածքում տեղակայված կապտաժներից՝ պոմպակայանի միջոցով: Քլորացումն իրականացվում է կապտաժների տարածքում գտնվող քլորակայանում:

Հացառատի պոմպակայանի ճնշումային ջրատարին համայնքը միացած է 1 կետում, որը մոտենալով ջրամբարների տարածքին, փականային հորում ճյուղավորվում է: Մի ճյուղը գնում է ՕԿՁ-ներ, իսկ մյուսը՝ դեպի արևմտյան հատվածի բարձրադիր թաղամասեր: Նշված ճնշումային ջրատարների ելքերը կարգավորվում են ե/բ հորում՝ ջրատարների վրա տեղադրված փականներով: Փականային հանգույցը վերակառուցման կարիք ունի: Վնասված են նաև ՕԿՁ-ների ե/բ կոնստրուկցիաները: Համայնք մտնող արտաքին ջրատարի որոշ հատվածներ վերակառուցվել է 2006-2007 թթ.:

ՕԿՁ-ներից ջուրը տրվում է դեպի ջրամատակարարման բաշխիչ ցանց, որը հիմնականում իրականացված է պողպատե խողովակներից: 2009-2010թթ. բաշխիչ ցանցի որոշ հատվածներ վերակառուցվել են, սակայն դեռևս զգալի քանակ են կազմում հոսակորուստները: Ջրամատակարարում իրականացվում է ժամային գրաֆիկով՝ հիմնականում առավոտյան ժամերին:

Սարուխան գյուղական համայնքի ջրամատակարարման համակարգը սնվում է գյուղի կենտրոնական հատվածում գտնվող «Սարուխան»-ի աղբյուրներից, համանուն պոմպակայանի միջոցով՝ կառուցված 1970թ-ին: Պոմպակայանը վերանորոգվել է 2010թ., արտադրողականությունը՝ 210մ<sup>3</sup>/ժամ: Ջրամատակարարումն իրականացվում է անմիջապես պոմպակայանի ճնշումային գծից՝ ջուրը մղելով բաշխիչ ցանց: Սարուխանի պոմպակայանի տարածքում գործում է քլորակայան:

Պոմպակայանից սնվող բարձրադիր թաղամասերի ջրամատակարարումն իրականացվում է հաջորդաբար՝ օրական մոտավորապես 6-7 ժամ տևողությամբ: Գյուղի ցածրադիր թաղամասերը ջուր են ստանում նաև «Քլոյի գյուղի» աղբյուրակայանից:

Սարուխանի պոմպակայանից ջուր է մղում նաև Կարմիրգյուղի ՕԿՁ-ներ, իսկ «Սարուխան»-ի ջրառատ աղբյուրներից ավելացուկային ջրի հոսքն առաջացնում է Գավառագետի սկզբնական վտակներից մեկը:

Գյուղում գոյություն ունեցող բաշխիչ ցանցի երկարությունը մոտավորապես 70կմ է՝ կառուցված 1970-ական թվականներին: Այն իրականացված է տարբեր տրամագծերի պողպատե, թուջե, ասբոցեմենտե, ինչպես նաև պոլիէթիլենե խողովակներից: 2013թ. ՎՋԵԲ Բանկի ֆինանսավորմամբ «Հայաստանի փոքր համայնքների ջրային ծրագրի» շրջանակներում գյուղում իրականացվել է ջրամատակարարման համակարգի բարելամանն ուղղված աշխատանքային նախագիծ (Պատվիրատու՝ ՀԶԿ), ըստ որի նախատեսվում են գոյություն ունեցող 2x500մ<sup>3</sup> տարողությամբ ՕԿՁ-ների և բաշխիչ ցանցի վերանորոգման շինարարական աշխատանքներ:

Ըստ ՀԶԿ 2012թ տվյալների, գյուղի բաշխիչ ցանցում հոսակորուստները կազմում են 83%:



**4.2 Առաջարկվող վերականգնման աշխատանքների նկարագրությունը**

Նորատուս և Մարուխան գյուղերում ջրամատակարարման համակարգի բարելավման նպատակով աշխատանքային նախագծով առաջարկվել են հետևյալ միջոցառումները.

**գ. Նորատուս**

- Մոտ 19 կմ ընդհանուր երկարությամբ de50-de160 տրամագծի պոլիէթիլենե խողովակներից բաշխիչ ցանցի ջրագծերի կառուցում և վերակառուցում (գետի վրայով կամ հեղեղատարի տակով անցկացվելու դեպքում՝ պողպատե պատյանի մեջ տեղադրված, վերգետնյա տեղադրման դեպքում՝ ջերմամեկուսացված):
- Մասնավոր տների և հասարակական օբյեկտների ընդհանուր թվով 800 տնային միացումների մուտքագծերի հիմնովին վերակառուցում (de20-de50)՝ իրենց թաղված փականային հանգույցներով և ջրաչափական հորերի կառուցմամբ:
- 500մ<sup>3</sup> և 1000մ<sup>3</sup> տարողությամբ ՕԿՁ-ների տարածքում նոր փականային հանգույցների նախատեսում, ինչպես նաև մտոցների, օդափոխության խողովակների ապամոնտաժում և վերակառուցում:
- Ջրամատակարարման բաշխիչ ցանցի կառավարման նպատակով գյուղի տարբեր հատվածներում ջրամատակարարման կլոր հորերի կառուցում՝ հրդեհային հիդրանտների տեղադրմամբ:

**գ. Մարուխան**

- Մոտ 25 կմ ընդհանուր երկարությամբ de50-de280 տրամագծի պոլիէթիլենե խողովակներից բաշխիչ ցանցի ջրագծերի կառուցում և վերակառուցում (գետի վրայով կամ հեղեղատարի տակով անցկացվելու դեպքում՝ պողպատե պատյանի մեջ տեղադրված, վերգետնյա տեղադրման դեպքում՝ ջերմամեկուսացված):
- Մասնավոր տների և հասարակական օբյեկտների ընդհանուր թվով 1050 տնային միացումների մուտքագծերի հիմնովին վերակառուցում (de20-de50)՝ իրենց թաղված փականային հանգույցներով և ջրաչափական հորերի կառուցմամբ:
- Ջրամատակարարման բաշխիչ ցանցի կառավարման նպատակով գյուղի տարբեր հատվածներում ջրամատակարարման կլոր հորերի կառուցում՝ հրդեհային հիդրանտների տեղադրմամբ:

Այս փաթեթի շրջանակներում իրականացվող աշխատանքներն ամփոփ ներկայացված են աղյուսակ 1-ում:

**Իրականացվող աշխատանքների ամփոփ նկարագիրը**

Աղյուսակ 1

Աշխատանքներ	Չ/Մ	Գ. Նորատուս	Գ. Մարուխան	Ընդամենը
Ջրամատակարարման ներքին ցանցի վերակառուցում de50-de280 տրամագծի խողովակներով, դրանց փորձարկում, լվացում և ախտահանում	կմ	18,84	24,66	43,50
Անհատական տների մուտքագծերի կառուցում	կմ	8,06	11,3	19,36

Անհատական տների ջրաչափական հանգույցների կառուցում	կոմպլեկտ	800	1050	1850
Փականային հանգույցի կառուցում	կոմպլեկտ	13	13	26
Թաղված փականային հանգույցի կառուցում	կոմպլեկտ	15	16	31
Ջրամատակարարման ու ջրաչափական հորերի կառուցում	կոմպլեկտ	6	5	11

Սույն ԱՆ-ով ասֆալտապատ և բարեկարգ վիճակում գտնվող փողոցներով ջրագծերի անցկացումից հետո խրամուղիների վերականգնվող ծածկույթը նախատեսվում է իրականացնել նույն որակով (տես՝ Ընդհանուր դրույթներ Գիրք VI.1.1):

Բոլոր այն ջրագծերի խրամուղիներում, որտեղ ավագե պաշտպանիչ շերտի վրա ետլիցքը իրականացվում է ավագով, նախատեսված է պոլիէթիլենե ցանցավոր ազդանշանային ժապավենի փռում խողովակի վերին շուրթից 30.0սմ բարձրության վրա՝ խրամուղու ամբողջ երակարությամբ:

## 5. ԵԼԱԿԵՏԱՅԻՆ ԲՆԱՊԱՀՊԱՆԱԿԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

### 5.1 Նորատուս և Սարուխան գյուղերի աշխարհագրական դիրքը և կլիմայական պայմանները

Գեղարքունիքի մարզի դիտարկվող տարածքն իրենից ներկայացնում է բարձր ծալքաբեկորավոր և միջին բարձրության լեռներով շրջապատված գոգավորություն:

Նորատուսը գտնվում է Գավառագետի աջ ափին, 1916-1934մ նիշերի սահմաններում՝ ավտոմայրուղուց դեպի լիճ ձգվող հյուսիս-արևմտյան բարձր լեռնային հրվանդանի վրա: Տարածված է Սևանա լիճ թափվող Գավառագետի երկու կողմերում ձևավորված գետահովտում, Գավառից 5կմ հյուսիս-արևելք, Սևան-Մարտունի-Գետափ ավտոմայրուղու ձախ կողմում: Հեռավորությունը մայրաքաղաք Երևանից կազմում է 88կմ:

Սարուխան գյուղը Գավառի տարածաշրջանի գյուղերից է, գտնվում է մարզկենտրոն Գավառից 7կմ հարավ, Գավառագետի Կուկուձոր վտակի ափին: Ծովի մակերևույթից միջին բարձրությունը կազմում է 1980-2050 մ:

Նորատուս և Սարուխան գյուղական համայնքները Սևանի ավազանի խոշորագույն գյուղերից են:

Երկարաբանական տեսակետից դիտարկվող տարածքը ներկայացված է միջին-վերին չորրորդական լճային նստվածքներով և եոցենի հասակի անդեզիտային պորֆիրիտներով և տուֆոբեկչիաներով: Հիդրոերկրաբանական տեսակետից տարածքը բնութագրվում է ուժեղ և թույլ ջրատար ապարների առկայությամբ:

Կլիման ցամաքային է, բնութագրվում է ցուրտ ձմեռով, հարաբերական տաք և արևոտ ամառով, խոնավ և փոփոխական զարնանային ու աշնանային եղանակներով: Սևանի ավազանի ջրային մակերեսը կլիմայի ձևավորման վրա թողնում է մեղմ ազդեցություն և նպաստում արևափայլի առաջացմանը:

Միջին տարեկան ջերմաստիճանը կազմում է 5.3°C: Բացարձակ առավելագույն ջերմաստիճանը կազմում է +32°C է, իսկ բացարձակ նվազագույնը՝ -33°C: Գերակշռում են արևմտյան, հարավ-արևմտյան և հարավային քամիները:

Մթնոլորտային տեղումների տարեկան քանակությունը կազմում է 400-800մմ: Ձմռանն ամենուրեք գոյանում է կայուն ձնածածկույթ:

## 5.2 Կենսաբազմազանությունը

Նորատուս գյուղի վարչական տարածքն առանձնանում է մշակութային ժառանգության հանրապետական և տեղական նշանակության մի շարք հուշարձաններով և խաչքարերով:

**Բուսական աշխարհ:** Ուսումնասիրվող բնակավայրերը գտնվում են Հայաստանի Սևանի ֆլորիստիկ շրջանում, որն առանձնանում է իրեն բնորոշ մի շարք առանձնահատկություններով: Ռելիեֆային առանձնահատկությունների շնորհիվ Սևանի ավազանի բուսականությունն ունի վառ արտահայտված մոզաիկ բնույթ: Սակայն ենթածրագրով նախատեսված աշխատանքներն իրականացվում են բնակավայրերի տարածքում, ուր բացակայում են բնական լանդշաֆտները:

**Կենդանական աշխարհ:** Կենդանական աշխարհի ներկայացուցիչներից այս բնակավայրերում հանդիպում են բնակավայրերին հատուկ թռչուններ՝ տնային ճնճղուկ, սովորական տատրակ, լոր, ագռավ, թխակապույտ աղավնի և այլն:

Գետերին մոտիկ տարածքներում հանդիպում են գորտեր, դողոշներ, տարածված են մողեսները: Շատ են միջատները (մորեխներ, ծղրիդներ, ճռիկներ, ճթթաններ և այլն): Գետերում հանդիպում են մեզաբենթոսի և մակրոբենթոսի ներկայացուցիչներ՝ որդեր, սզրուկներ, ճպուռներ, իսկ ձկներից՝ կողակ, կարմրախայտ, բեղլուի լճա-գետային ձևը և այլն:

## 6. ԲՆԱՊԱՀՊԱՆԱԿԱՆ ՌԻ ՍՈՑԻԱԼԱԿԱՆ ԱԶԴԵՑՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Ջրամատակարարման համակարգի վերականգնման աշխատանքների իրականացման արդյունքում ակնկալվում են հետևյալ դրական ազդեցությունները շրջակա միջավայրի և մարդու առողջության վրա.

- ջրային ռեսուրսների պահպանություն և կայուն օգտագործում,
- խմելու և ոռոգման, կոյուղու կեղտաջրերի խառնման բացառում,
- խմելու ջրում վարակիչ հիվանդությունների հարուցիչների ներթափանցման կանխում, բացառում,
- խմելու ջրի աղտոտման վտանգի նվազում,
- խմելու ջրի բարձր որակի ապահովում,
- բնակչության առողջական վիճակի լավացում,
- ջրակորուստների կրճատում,
- բնակչությանը ջրամատակարարման տևողության ավելացում,
- ջրի հաշվառման համակարգի ներդրում
- ջրի սպառման արդյունավետության բարձրացում:

Շրջակա միջավայրի նախնական զննությունը (ՇՄՆԶ) բացահայտել է, որ այս փաթեթով նախատեսված բնակավայրերի ՋնՋ համակարգերի բարելավման աշխատանքների իրականացման ժամանակ բնակավայրերի լանդշաֆտների, ջրային էկոհամակարգերի, շրջակա միջավայրի ու մարդկանց առողջության վրա հնարավոր են բացասական ազդեցություններ:

Քանի որ բնակավայրերի միջով է հոսում Գավառագետն իր մի վտակով, ապա շինարարական աշխատանքների ժամանակ հատուկ ուշադրություն պետք է դարձվի գետերի պահպանությանը:

Շրջակա միջավայրի, ջրային էկոհամակարգերի ու մարդկանց վրա բացասական ազդեցությունը հիմնականում առնչվում են շինարարական աշխատանքների հետ՝ ուստի նրանք սահմանափակ են և կարճատև: Դրանք հնարավոր է կանխել կամ նվազեցնել՝ շինարարական լավ պրակտիկայի արդյունքում:

Հիմնվելով նախնական գնահատման վրա՝ կարելի է ակնկալել բացասական ազդեցությունները՝

- Օդի աղտոտում
- Աղմուկ
- Երթևեկելի ու հետիոտն ճանապարհների խաթարում և ծանրաբեռնվածություն
- Հողի էրոզիա և հողատարման պրոցեսներ
- Շրջակա միջավայրի և ջրային ռեսուրսների աղտոտում շինարարական և կենցաղային աղբով
- Հողային և ջրային ռեսուրսների աղտոտում վառելիանյութով և քսայուղերով
- Ջրային և հողային ռեսուրսների աղտոտում քլորով:

Այս փաթեթով իրականացվող աշխատանքները նկատելի դրական ազդեցություններ կունենան բնակչության սոցիալական վիճակի վրա: Այն անմիջականորեն կբարելավի Սարուխան և Նորատուս գյուղերի բնակչության կյանքի որակը՝ ապահովելով կայուն և հուսալի ջրամատակարարում և ջրային ռեսուրսների խնայողաբար օգտագործում ավելի քան 15 հազար մարդու համար:

## 7. ԲՆԱՊԱՀՊԱՆԱԿԱՆ ԱԶԴԵՑՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ ՄԵՂՄԱՑՆՈՂ ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄՆԵՐ

Նորատուս և Սարուխան գյուղերում ջրամատակարարման համակարգի բարելավման աշխատանքների հետ կապված շրջակա միջավայրի և մարդկանց առողջության վրա վնասակար ազդեցություն հնարավոր է (i) ջրագծերի խրամուղիների, (ii) կարգավորիչ ու ջրաչափական հանգույցների փոստրակների շինարարության, (iii) պոմպակայանի վերակառուցման ժամանակ:

Հողի էրոզիան ու հողատարման պրոցեսները կանխելու նպատակով ջրագծերի անցկացման թեք տեղանքում պետք է իրականացնել թեքությունները պահպանող միջոցառումներ, նվազագույնի հասցնելով ջրագծերի խրամուղիները, ինչպես նաև կարգավորիչ ու ջրաչափական հանգույցների համար փոստրակները բաց թողնելու ժամանակը:

Գետի և նրանց վտակների հուներին մոտ տեղամասերում հողատարման պրոցեսներն ու ինտենսիվ կողային էրոզիան կանխելու նպատակով իրականացնել թեքությունները պահպանող միջոցառումներ:

- Շինարարական աշխատանքների ավարտից հետո բոլոր աշխատանքային տեղանքները մաքրել շինարարական աղբից և բերել նախնական տեսքի,
- Բարեկարգ վիճակում գտնվող ասֆալտբետոնե ծածկույթներով բանուկ փողոցներում վերականգնել ասֆալտբետոնե ծածկույթը նույն որակով,
- Քայքայված և կիսաքանդ վիճակում գտնվող ասֆալտբետոնե, ինչպես նաև գրունտային ծածկույթով փողոցներում վերականգնել խճի շերտ՝ տոփանումով:

Հողի վերին շերտի կամ լանդշաֆտի ղեգրադացիան կանխելու նպատակով հողի վերին շերտը տեղափոխել և պահպանել հատուկ տարածքում, հետագայում վնասված տարածքները վերականգնելու համար: Շինհրապարակը մաքրել շինարարական ու կենցաղային աղբից, լանդշաֆտը բերել նախկին տեսքի:

Հողային և ջրային ռեսուրսների աղտոտումը վառելանյութերից ու քսայուղերից կանխելու համար վերջիններս պահել/ամբարել հողային ու ջրային ռեսուրսներից մեկուսացված վայրերում՝ հատուկ բաբերում: Օգտագործված քսայուղերի հավաքման համար նախատեսել հատուկ տարողություններ, որոնք հետագայում հեռացվեն հատուկ տեղադրման վայրեր կամ վերամշակման համար հատկացված տեղանքներ:

Շինարարական և կենցաղային աղբով շրջակա միջավայրի աղտոտումը կանխելու նպատակով դրանք տեղափոխել համայնքի համապատասխան աղբավայր՝ նախապես պայմանագիր ունենալով համայնքի ղեկավարության կամ աղբավայրը շահագործողների հետ:

Ջրային և հողային ռեսուրսների քլորով աղտոտումը բացառելու նպատակով ջրատարները և ջրամատակարարման բաշխիչ ցանցը քլորով լվանալու և ախտահանելու աշխատանքները կազմակերպել ըստ հաշվարկների: Ապահովել համապատասխան տեխնիկական հնարավորություններ: Խողովակների լվացումից հետո քլորը դեպի մակեևության ջրային օբյեկտ կամ ցամաքային տարածք արտահոսքն իրականացնել ըստ նախագծով նախատեսված ռեժիմի:

Ջրի որակի փոփոխություն: Շրջակա միջավայրի մոնիտորինգի պլանը պետք է ներառի նաև հսկողություն ջրի որակի և մնացորդային քլորի մակարդակի նկատմամբ:

Շինարարական աշխատանքների ժամանակ առաջացող փոշու ազդեցությունը նվազեցնելու համար պարբերաբար ջրել շինարարության տարածքը:

Աղմուկի ազդեցությունը կանխելու նպատակով՝ սահմանափակել գիշերային աշխատանքը բնակեցված տարածքներում, խուսափել աղմկահարույց մեքենաների և սարքավորումների օգտագործումից, անհրաժեշտության դեպքում տեղադրել խլացուցիչներ:

Ճանապարհների խաթարման և ծանրաբեռնվածության հետևանքով բնակչությանը պատճառած անհանգստություն նվազեցնելու նպատակով տրամադրել ապահով տարածք բեռնատար մեքենաների համար, շինարարական ու կենցաղային աղբը չկուտակել և չայրել շինարարական հրապարակում, շինարարությունն իրականացնել ըստ փուլերի, շինարարական աշխատանքների վերաբերյալ համապատասխան տեղեկություններ տրամադրելով բնակչությանը, տեղադրել համապատասխան ճանապարհային նշաններ, շրջանցումներ կամ պատնեշներ:

Շինարարության ժամանակ բնակչությանը և շինարարներին սպառնացող վտանգները կանխելու նպատակով ցանկապատել շինհրապարակը, վերահսկել չլիազորված անձանց մուտքը շինհրապարակ, վտանգավոր տեղերում տեղադրել նախազգուշացնող նշաններ, իրականացնել սարքավորումների պարբերական գնումներ որակավորված աշխատակիցների միջոցով, ինչպես նաև պարբերաբար անվտանգության աուդիտներ, շինարարների համար կազմակերպել առաջին օգնության և անվտանգության դասընթացներ:

Ապահովել համայնքի մասնակցությունը ենթածրագրի աշխատանքներին, ինչը կնվազեցնի համայնքի հասարակական կյանքին շինարարական աշխատանքների պատճառած անհանգստությունը:

**Խմելու ջրի որակի փոփոխություն:** Շրջակա միջավայրի մոնիտորինգի պլանը պետք է ներառի նաև հսկողություն ջրի որակի և մնացորդային քլորի մակարդակի նկատմամբ:

Նորատուս և Մարուխան գյուղերի խմելու ջրի որակը ապահովելու նպատակով ՀՋԿ-ն պետք է իրականանացնի պլանային նմուշառում Հացառատի ջրատարից և “Մարուխանի” աղբյուրներից՝ ստուգելով Առողջապահության նախարարության կողմից պահանջված բոլոր պարամետրերը: Ջրի որակի մոնիտորինգ իրականացվում է նաև Պետական հիգենիկ և հակահամաճարակային տեսչության կողմից, ըստ “Խմելու ջուր: Ջրամատակարարման կենտրոնացված համակարգերի ջրի որակին ներակայացվող պահանջներ: Որակի հսկողություն № 2-III-Ա2-1 սանիտարական կանոններ և նորմեր” (գրանցված է 28.12.2002թ), փաստաթղթի, որով սահմանվում են խմելու ջրի որակին ներակայացվող պահանջները, ինչպես նաև արտադրվող ու բնակավայրերին ջրամատակարարման համակարգերով տրվող խմելու ջրի որակի հսկողության կանոնները:

Քանի որ իրականացվում է խմելու ջրի վարակազերծում քլորով, ապա կարևոր է նաև խմելու ջրում քլորի մնացորդի մոնիտորինգը:

Վերը նշված բացասական ազդեցությունները նվազեցնելու կամ կանխարգելելու նպատակով նախատեսվում են մեղմացնող միջոցառումներ և մշակվել է Շրջակա միջավայրի կառավարման պլան՝ ՇՄԿՊ (Հավելված 1), ինչպես նաև կոնկրետ տեղամասի ՇՄԿՊ (Հավելված 2), որին պարտավոր են հետևել շինարարը, հսկող և վերահսկող միավորները:

Շրջակա միջավայրի կառավարման պլանը (ՇՄԿՊ) հանդիսանում է շրջակա միջավայրի գնահատման փաստաթուղթ և ներառված է աշխատանքային նախագծերում:

## 8. ՇՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱՎԱՅՐԻ ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ԿԱՌՈՒՑՎԱԾՔԱՅԻՆ ՇՐՋԱՆԱԿՆԵՐ

Առաջարկված մեղմացնող միջոցառումների իրականացման համար կազմակերպչական պարտավորությունները բաշխված են հետևյալ գործակալությունների միջև:

➤ **Իրականացնող գործակալություններ, որոնք պատասխանատու են միջոցառումն իրագործելու համար:**

1. Այս առաջադրանքի համար, իրականացնող գործակալությունը նախագծային փուլում (ՀԳՇՆ և ՋԻՆՋ ՄՊԸ-ների միավորումը) պետք է ապահովի բոլոր անհրաժեշտ համաձայնությունների ու թույլատվությունների ձեռքբերումը համապատասխան պետական ու տեղական իշխանության մարմիններից՝ նախքան շինարարական աշխատանքները մրցութային կարգով բաշխելը:

- բնապահպանական փորձաքննության եզրակացություն (անհրաժեշտության դեպքում),
- պատմա-մշակութային հուշարձանների պահպանության պետական գործակալության համաձայնություն, եթե նախագծով նախատեսվում է վերջիններիս վրա ազդեցություն:

2. Իրականացնող գործակալությունները շինարարության փուլում (շինարարության կապալառուներ) պատասխանատվություն են ստանձնելու ՇՄԿՊ-ով նախատեսված

մեղմացման միջոցառումների ֆիզիկական իրականացման, ինչպես նաև շինարարական աշխատանքների կատարման հետ կապված բոլոր թույլատվությունների ու համաձայնությունների ստացման համար:

- տեղական ինքնակառավարման մարմիններից թափոնների ու շինարարական աղբի տեղադրման սահմանված վայրերի վերաբերյալ համաձայնությունները,
- պատմա-մշակութային հուշարձանների պահպանության պետական գործակալության համաձայնությունը, եթե անսպասելիորեն հայտնաբերվում են պատմամշակութային կամ հնագիտական հուշարձաններ՝ շինարարական աշխատանքների իրականացման ընթացքում:

3. Մինչև շինարարական աշխատանքների սկսելը ADB/PMU-ի կողմից անհրաժեշտության դեպքում պետք է ձեռք բերվեն հետևյալ թույլտվությունները և վկայականները՝

- հողահատկացման վերաբերյալ կադաստրի վկայական,
- անհրաժեշտության դեպքում ջրօգտագործման թույլտվություն:

➤ **Վերահսկող գործակալություններ, որոնք պատասխանատու են վերահսկել իրականացնող միավորներին՝ ապահովելու վերջիններիս կողմից ՇՄԿՊ պլանի միջոցառումների կատարումը:**

1. «Հայջրմուղկոյուղի» ՓԲԸ/ԱԶԲ ԾԿԳ-ի բնապահպանության մասնագետը պատասխանատու է աշխատանքներն ու միջոցառումները ՇՄԿՊ-ով և ԿՏ ՇՄԿՊ-ով նախատեսված հաջորդականությամբ ժամանակին, պատշաճ և հուսալի կատարելու համար: Նշված մասնագետը պարբերաբար ստուգայցեր կատարի շինարարական տեղամասեր, որպեսզի ապահովի աշխատանքների և ազդեցությունների մեղմացմանն ուղղված համապատասխան միջոցառումների պատշաճ իրականացումը: Այցերի ընթացքում կվերհանվեն հնարավոր բացթողումները, ինչպես նաև կբացահայտվեն շինարարական կազմակերպության կողմից մեղմացման միջոցառումների իրականացման խախտումները համաձայն «Դաշտային այցերի ստուգաթերթիկի» (Հավելված 3):

«Հայջրմուղկոյուղի» ՓԲԸ/ԱԶԲ ԾԿԳ-ն իրավունք ունի նաև պահանջել և ստուգել, թե արդյոք առկա և վավերական (ժամկետանց չեն) են բոլոր թույլատվությունները, արդյոք շինարարության փուլում հիմնովին կատարվել է ՇՄԿՊ-ն՝ ազդեցությունները մեղմացնող միջոցառումների և մոնիտորինգի մասով, ըստ ԱԶԲ-ի բնապահպանական ուղեցույցների և ըստ ՀՀ բնապահպանական ու սոցիալական օրենսդրության:

2. ՀԳՇՆ և ՋԻՆՋ ՄՊԸ-ների միավորման կողմից ևս կիրականացվի մեղմացնող միջոցառումների կատարման վերահսկողություն՝ շինարարական աշխատանքների իրականացման ընթացքում: Բնապահպանության մասնագետը պետք է այցեր կատարի ՇՄԿՊ-ի և ԿՏ ՇՄԿՊ-ի կատարումը հսկելու նպատակով և գնահատի իրավիճակը ըստ «Մեղմացման միջոցառումների համապատասխանության հսկողության մոնիտորինգի իրականացման ձևաթերթի»:

➤ **Պետական մոնիտորինգ իրականացնող գործակալություններ, որոնք պատասխանատու են ՇՄԿՊ-ի իրականացման աստիճանն ու ազդեցությունները մեղմացնող**

**միջոցառումների արդյունավետությունը դիտարկելու և անհրաժեշտության դեպքում, ծրագրի մեջ ճշտումներ մտցնելու համար:**

Մոնիտորինգ իրականացնող պետական գործակալություններն են՝

- ՀՀ Բնապահպանության նախարարության Պետական բնապահպանական տեսչությունը,
- ՀՀ Առողջապահության նախարարության Պետական հակահակահամաճարակային տեսչությունը,
- Ահրաժեշտության դեպքում, ՀՀ Մշակույթի նախարարության Պատմամշակութային հուշարձանների պահպանության գործակալությունը
- ՀՀ Տեղական ինքնակառավարման մարմինները
- ՀՀ տրանսպորտի և կապի նախարարությունը:

ՇՄԿՊ-ում և ԿՏ ՇՄԿՊ-ում ընդգրկված բնապահպանական միջոցառումների իրականացման համար նախատեսված գումարները ներառված են աշխատանքային նախագծում:

Բնապահպանական ազդեցությունները մեղմացնող միջոցառումների իրականացումը կվերահսկվի՝ շինհրապարակներ պարբերաբար այցելություններ միջոցով: Օգնությամբ Հատուկ մշակված ստուգաթերթիկի օգնությամբ կհայտնաբերվեն բացթողումներն ու թերությունները:

Մեղմացուցիչ միջոցառումների չիրականացման կամ խախտումների դեպքում շինարարը կնախագգուշացվի, և այն չվերացնելու դեպքում կդադարեցվի հաջորդ վճառումը, մինչև խախտումն ամբողջությամբ վերացվի:

**9. ԲՆԱՊԱՀՊԱՆԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴԱՏՎՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ**

Նորատուս և Սարուխան գյուղական համայնքների ջրամատակարարման համակարգերի բարելավման ենթածրագրի շրջանակներում բնակավայրերի շահառու և ազդակիր հանրությունը իրազեկվել է նախատեսվող աշխատանքների բնապահպանական ու սոցիալական ազդեցությունների վերաբերյալ:

Բոլոր շահառուների ներկայությունն ապահովելու նպատակով նախապես պայմանավորվածություններ են ձեռք բերվել համայնքների ղեկավարների (գյուղապետ), ջրմուղի աշխատակիցների, Գեղարքունիքի մարզում գործող Բնապահպանական տեղեկատվական Օրհուս կենտրոնի, ՀԿ-ների և այլ շահագրգիռ կազմակերպությունների ներկայացուցիչների հետ:

Նորատուս գյուղում հանդիպումը տեղի է ունեցել 16.10.2013թ.-ին գյուղապետարանում, որին մասնակցում էին համայնքի ղեկավարները, ավագանու անդամները, դպրոցների և մանկապարտեզի աշխատակիցները ուսուցիչները, համայնքի բնակիչները՝ հատկապես առավել խոցելի խավերից՝ կանայք ու տարեց բնակիչները, որոնց համար ջրամատակարարման համակարգերի բարելավումը կենսական նշանակություն ունի (ընդամենը 38 մարդ):

Սարուխան գյուղում հանդիպումը տեղի է ունեցել 17.10.2013թ., գյուղապետարանում: Հանդիպմանը մասնակցում էին գյուղապետը և գյուղապետարանի աշխատակիցները,



ավագանու անդամները, դպրոցի ուսուցիչները, բուժ. ամբուլատորիայի աշխատակիցները, համայնքի բնակիչներ (20 մարդ):

Մասնակիցներին ներկայացվել է աշխատանքային նախագիծը և յուզաբանչյուր համայնքում նախատեսված աշխատանքները, որից հետո շրջակա միջավայրի մասնագետը յուրաքանչյուր նախագծի համար ներկայացրել է շրջակա միջավայրին հասցվող հնարավոր բացասական ազդեցությունները, որոնք ամփոփված են ՇՄԿՊ-ում:

ՇՄԿՊ-ն իրենից ներկայացնում է շրջակա միջավայրի, մարդու առողջության ու շինարարների անվտանգության վրա հնարավոր բացասական ազդեցությունների նկարագրությունը, որոնք հնարավոր են ենթաճրագրի իրականացման նախագծման, շինարարության և շահագործման փուլերում և դրանք կանխող, մեղմացնող միջոցառումների ցանկը:

Համայնքների բնակիչները հիմնականում իրենց մտահոգությունն են արտահայտել շինարարական աշխատանքների ժամանակ առաջացող հետևյալ խնդիրների վերաբերյալ.

- Բնակավայրերում ավտոտրանսպորտի և բնակիչների երթևեկության խաթարում խրամուղիները երկար ժամանակ բաց պահելու հետևանքով, ինչպես նաև շինարարության ավարտից հետո ճանապարհների ոչ պատշաճ վերականգնման արդյունքում,
- Անվտանգության նշանների բացակայության և շինհրապարակը ժապավեններով չսահմանազատելու պարագայում վտանգավոր իրավիճակների ստեղծում բնակչության՝ հատկապես երեխաների ու ծերերի համար,
- Բնակավայրերի աղտոտում շինարարական ու կենցաղային աղբով շինարարության ընթացքում և շինարարությունից հետո չհեռացված շինաղբի առկայություն,
- Շինարարության ընթացքում երբեմն երկար ժամանակով (1-2 օր) համայնքի ջրագրկում,
- Նոր խողովակների ոչ պատշաճ լվացում և ախտահանում, ինչի արդյունքում բնակիչները երկար ժամանակ կեղտոտ ջուր են ունենում իրենց բնակարաններում:

Բոլոր հանդիպումների ընթացքում ապահովված է եղել կանանց ներկայությունը և ակտիվ մասնակցությունը: Հանդիպմանը մասնակցել են տեղական դպրոցների, մանկապարտեզների և բուժկետերի կին աշխատակիցները:

ՇՄԿՊ-ն ներկայացնելուց հետո շրջակա միջավայրի մասնագետը խնդրել է երկու համայնքների բնակիչներին մանրամասն ծանոթանալ ՇՄԿՊ-ին և շինարարական աշխատանքների իրականացման ժամանակ հետևել Պլանում տեղ գտած միջոցառումների իրականացմանը:

ՇՄԿՊ-ն բազմացվել է և բաժանվել հանդիպման մասնակիցներին, ինչպես նաև թողնվել է գյուղապետարաններում:

*Բնակավայրերի կոնտակտային տվյալներ*

գ. Նորատուս

գյուղապետ՝ Մուրադ Հարությունյան

հեռ. (+374 264) 6 00 30; էլ.փոստ՝ noratus@mail.ru;

գ. Մարուխան

գյուղապետ՝ Վահան Գևորգյան

հեռ. (+374 264) 6 03 40; էլ.փոստ՝ edgarsaruxan@mail.ru

**Բնապահպանական խորհրդատվություններ**



*գ. Նորատուս*



*գ. Սարուխան*

**10. ԱԶԴԱԿԻՐ ՀԱՆՐՈՒԹՅԱՆ ՀԱՄԱՐ ԲՈՂՈՔՆԵՐԻ ՆԵՐԿԱՅԱՑՄԱՆ ՄԵԽԱՆԻԶՄ**

Արտաքին շահագրգիռ կողմերին ազդակիր հասարակության համար բողոքների ներկայացման մեխանիզմը մի գործընթաց է, որը հիմնականում ուղղված է ASMWP մակարդակով ազդակիր համայնքների կողմից ծրագրի հետ կապված դժգոհությունների ստացմանը, գնահատմանը և լուծմանը: Բողոքների ներկայացման մեխանիզմը տարբերվում է վեճերի լուծման այլ ձևերից (օրինակ դատարաններ, վարչական համակարգեր, և այլն), այն առաջարկում է խնդիրները կարգավորել տեղում հիմնված, պարզեցված և փոխշահավետ ճանապարհով, ASMWP և համայնքի միջև հարաբերությունների շրջանակներում:

Բողոքների կառավարման պատշաճ նախագծված և իրականացվող գործընթացները կարող են օգտակար լինել թե՛ ASMWP-ի և թե՛ համայնքների համար, ավելացնելով փոքր վեճերի արագ, էժան և արդար լուծման հավանականությունը այնպիսի լուծումների միջոցով, որոնք ողջամտորեն բավարարում են երկու կողմերին էլ, առանց բողոքները այլ (պաշտոնական) վեճերի լուծման մարմին տեղափոխելու: Բողոքների ներկայացման մեխանիզմները կարող են օգնել բացահայտելու և լուծելու խնդիրները, նախքան դրանք պաշտոնական վեճերի լուծման ավելի բարձր մակարդակի, այդ թվում՝ դատական կարգով

լուծման մեթոդներին կհասնեն: Բողոքների ներկայացման մեխանիզմի արդյունավետ գործունեության համար կարևոր է սահմանել բողոքներին ընթացք տալու կառուցվածքը և բաշխել մեխանիզմի իրականացման պատասխանատվությունները և դրանք պարզաբանել շահագրգիռ կողմերին:

ASMWP արտաքին շահագրգիռ կողմերի կողմից հարցերի, բողոքների ու առաջարկությունների համար կապ պահպանելու մանրամասները հետևյալն են.

*1 71 - ՀայՋԿ Հաճախորդների աջակցության կենտրոն,*

Ներդրումային ծրագրերի համակարգման վարչություն

Տիկին Ալիսա Սավադյան, Բնապահպանական և սոցիալական ազդեցության մասնագետ

Հասցե

8Ա Վարդանանց փակուղի, Երևան 0010, Հայաստան

Հեռ. / Ֆաքս՝ (+374 10) 542877

Էլ-փոստ՝ [asavadyan@armwater.am](mailto:asavadyan@armwater.am)

Հայջրմուղը կգրանցի բոլոր բողոքները: Գրանցման մատյանի ձևը բերված է Հավելված 5-ում:

Բողոքների ներկայացման մեխանիզմի ուշադրության կենտրոնացումը ազդակիր համայնքների կարիքների վրա հիմնավորվում է նրանով, որ դրանք անմիջականորեն, իսկ որոշ դեպքերում՝ զգալիորեն ազդեցություն են կրում ծրագրի իրականացման ընթացքում, սակայն հաճախ չունեն կենսունակ տարբերակներ կամ կարողություններ՝ իրենց մտահոգությունները այնպիսի պաշտոնական կառույցների միջոցով բարձրացնելու համար, ինչպիսիք են դատարանները: Սա, մասնավորապես, ճիշտ է համայնքների անապահով խավերի համար: ASMWP-ը պետք է պարբերաբար վերանայի բողոքների ներկայացման գործընթացի համապատասխանությունը, համայնքների մասնակցությամբ, և համաձայնեցնի փոփոխությունները: Կապի տվյալների մանրամասները կտրամադրվեն շինարարության տեղեկատվական պաստառների վրա և տեղեկատվական թերթիկներում, որոնք տարածվում են ծրագրի հանրային խորհրդակցությունների ժամանակ: Հանրային հանդիպումների ընթացքում արտահայտված հարցերը և մեկնաբանությունները կգրանցվեն և կհասցեագրվեն ASMWP նախագծման և իրականացման ընթացքում:

Բողոքների ներկայացման մեխանիզմը թույլ կտա, որպեսզի դիմողը բողոք ներկայացնի շինարարական աշխատանքների ժամանակ ցանկացած որոշման, պրակտիկայի կամ անհանգստության համար, որոնց վերաբերյալ անհամաձայնություն կա: Հանրային քննարկումների ընթացքում ազդակիրները լիովին տեղյակ կպահվեն իրենց իրավունքներին բողոքների ներկայացման ընթացակարգերի վերաբերյալ, թե՛ բանավոր, թե՛ գրավոր և խորհրդատվության, հարցումների, և փոխհատուցման ժամանակի վերաբերյալ: Սրան կարելի է հասնել, ապահովելով լիարժեք մասնակցություն և խորհրդատվություն ազդակիրների հետ, ինչպես նաև հաստատելով ակտիվ հաղորդակցություն և կոորդինացում տուժած համայնքների, ՕԻԳ-ի և քաղաքի կամ համայնքի ղեկավարների միջև: Բողոքների ներկայացման մեխանիզմը չիս ահմանափակում գործը դատարան ներկայացնելու քաղաքացու իրավունքը բողոքի ներկայացման հենց առաջին փուլում:

## 11. ՇՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱՎԱՅՐԻ ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ՊԼԱՆ

Շրջակա միջավայրի կառավարման պլանը, ինչպես նաև կոնկրետ տեղամասի շրջակա միջավայրի կառավարման պլանը հիմնված են այս ենթաձրագրի ՇՄՆԶ-ի արդյունքների վրա և ներառում են բացասական ազդեցությունները մեղմացնող համապատասխան միջոցառումներ:

ՇՄԿՊ-ն բաղկացած է երկու բաղադրիչներից:

1. Մեղմացման միջոցառումները և իրականացնողների ինստիտուցիոնալ պարտականությունները:
2. Բնապահպանական մոնիտորինգ:

Շինարարության ընթացքում շրջակա միջավայրի վրա չկանխատեսված ազդեցություն առաջանալու դեպքում կլրացվի Հավելված 6-ում բերված աղյուսակը (Չկանխատեսված ազդեցություն/Նշանակալի իրադարձություն/Վթառի ծանուցում) և կկցվի փոփոխված պատվերներին:

Կապալառուն պետք է խստորեն հետևի ՇՄԿՊ-ով և ԿՏ ՇՄԿՊ-ով նախատեսված բնապահպանական մեղմացման միջոցառումների իրականացմանը: ՇՄԿՊ-ում ներառված բոլոր միջոցառումների իրականացման համար նախատեսված ծախսերը ներառված են պայմանագրի ընդհանուր արժեքի մեջ:

Տեխնիկական վերահսկողություն իրականացնող ընկերությունը (ՏՎԸ) կամ Պատվիրատուն ՇՄԿՊ-ում ներառված միջոցառումների ոչ պատշաճ կերպով իրականացում հայտնաբերելու դեպքում, այդ մասին անմիջապես գրավոր պետք է ծանուցի Կապալառուին: Ծանուցում ստանալուց հետո հաջորդ խախտման գրանցումը գործի կոնի վնասի փոխհատուցման մեխանիզմը՝ պայմանագրի ընդհանուր արժեքի 0.1%-ի չափով: Վնասի փոխհատուցումը չի ազատի Կապալառուին խախտումները վերացնելու պարտականությունից: Արձանագրված խախտումները պետք է վերացվեն երկու աշխատանքային օրվա ընթացքում: Գնահատված վնասները կպահվեն հաջորդ կատարողականի վկայագրից, իսկ շինարարական աշխատանքների ավարտից հետո արձանագրված խախտումների գնահատված վնասները կպահվեն պահումի գումարից:

Երեք անգամ փոխհատուցման դեպքում Պայմանագիրը կարող է դադարեցվել միակողմանիորեն:

ՇՄԿՊ խախտման վերը նկարագրված ուղղիչ միջոցառումները կներառեն ՋնՋ ծրագրի ներքո ՀՋԿ-ի կողմից աշխատանքների ապահովման պայմանագրերում:

**ՀԱՎԵԼՎԱԾ 1. ՇՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱՎԱՅՐԻ ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ԱՂՅՈՒՍԱԿ**

Աշխատանքները և հնարավոր ազդեցությունները	Առաջարկվող մեղմացման միջոցառումներ	Մոնիտորինգ	Պատասխանատու մարմիններ
<b>Շինարարություն</b>			
<p>1. Օղի աղտոտում, աղմուկ, տրանսպորտի կուտակում</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Շինարարության ժամանակ փոշի և աղմուկ</li> <li>- Բնակչության անհանգստություն գերբեռնված ճանապարհների պատճառով</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Ցանկապատել շինհրապարակը</li> <li>- Պարբերաբար ջրել շինհրապարակն ու ճանապարհները,</li> <li>- Բնակավայրերում սահմանափակել գիշերային աշխատանքները,</li> <li>- Խուսափել աղմկահարույց մեքենաների/սարքերի օգտագործումից, անհրաժեշտության դեպքում տեղադրել խլացուցիչներ,</li> <li>- Բեռնատարների համար ապահովել անվտանգ տարածք,</li> <li>- Շինհրապարակում չհավաքել ու չայրել աղբը,</li> <li>- Շինարարությունն իրականացնել փուլերով, աշխատանքների վերաբերյալ ծանուցելով բնակչությանը,</li> <li>- Համապատասխան ճանապարհային նշանների, պատնեշների տեղադրում, շրջանցումների կազմակերպում,</li> <li>- Ապահովել բնակչության մասնակցությունը ենթածրագրի իրականացմանը, ինչը վազագույնի կհասցնի համայնքի հասարակական գործունեության խափանումը</li> </ul>	<p>Շին հրապարակի ամենօրյա սվերահսկում</p>	<p>Շինարար, Խորհրդատու, ԾԻԳ</p>
<p>2. Շրջակա միջավայրի աղտոտում</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Հողի էրոզիա և հողատարման պրոցեսներ</li> <li>- Շրջակա միջավայրի աղտոտում շինաղբով</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Ջրագծերի անցկացման թեք տեղանքում իրականացնել թեքությունները պահպանող միջոցառումներ,</li> <li>- Նվազագույնի հասցնել ջրագծերի խրամուղիները, ինչպես նաև կարգավորիչ ու ջրաչափական հանգույցների համար փոստրակները բաց թողնելու ժամանակը,</li> <li>- Շինարարությունը հետո վերականգնել խախտված մակերեսները հնարավորիս սեղմ ժամկետում, ըստ նախագծի պահանջների,</li> <li>- Վառելիանյութերը և քայուղերը պահեստավորել</li> </ul>	<p>Շինարարության պայմանագրի և շահագործման ամենօրյա սվերահսկում</p>	<p>Շինարար, Խորհրդատու, ԾԻԳ</p>

Աշխատանքները և հնարավոր ազդեցությունները	Առաջարկվող մեղմացման միջոցառումներ	Մոնիտորինգ	Պատասխանատու մարմիններ
<ul style="list-style-type: none"> <li>- Հողային ու ջրային ռեսուրսների աղտոտում վառելիանութերով ու քսայուղերով</li> <li>- Հողային ու ջրային ռեսուրսների աղտոտում քլորով</li> </ul>	<p>մեկուսացված մակերեսի վրա՝ հողային և ջրային ռեսուրսներից հեռու տարածքներում,</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Շին աղբը տեղափոխել համայնքի համապատասխան աղբավայր, նախապես ունենալով պայմանագիր համայնքի ղեկավարի կամ աղբավայրը շահագործողի հետ,</li> <li>- Ջրամատակարարման բաշխիչ ցանցի ախտահանումը քլորով իրականացնել ըստ տեխնիկական հաշվարկների: Ապահովել համապատասխան տեխնիկական միջոցներ,</li> <li>- Խողովակների լվացումից հետո քլորի դեպի մակենության ջրային օբյեկտ կամ ցամաքային տարածք արտահոսքն իրականացնել ըստ սահմանված կարգի և ՍԹԱ-ի:</li> </ul>		
<p><i>Առողջություն և անվտանգություն</i></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Աշխատողների ու բնակչության համար ռիսկեր</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Շին հրապարակը ցանկապատել,</li> <li>- Հսկել կողմնակի մարդկանց մուտքը շին հրապարակ,</li> <li>- Վտանգավոր վայրերում տեղադրել նախազգուշացնող նշաններ,</li> <li>- Պարբերաբար ստուգել սարքավորումները բարձրակարգ աշխատակիցների միջոցով, ինչպես նաև կանոնավոր կերպով իրականացնել անվտանգության ստուգումներ,</li> <li>- Կազմակերպել առաջին օգնության և անվտանգության դասընթացներ շինարանների համար:</li> </ul>	<p>Շինարարության ամբողջ փուլում ամենօրյա ստուգումներ: Պատահարների հաշվետվությունների և բողոքների գրանցման ամսական վերահսկում</p>	<p>Շինարար, Խորհրդատու, ՕԻԳ, Բնակչություն</p>

**ՀԱՎԵԼՎԱԾ 2. ԿՈՆԿՐԵՏ ՏԵՂԱՄԱՍԻ ՇՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱՎԱՅՐԻ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒՄ**

**Նորատուս և Սարուխան գյուղերի ջրամատակարարման համակարգերի բարելավում -I փաթեթ**

ՀՀ	Շինարարական աշխատանքներ	Բացասական ազդեցություններ	Ռիսկի հավանականություն/ արժեք	Ռիսկի հետևանք/ արժեք	Ռիսկ/արժեք	Մեղմացնող միջոցառումներ
1.	Ներքին ցանցի վերակառուցում, կառուցում, բնակավայրերի տարածքում պոմպակայանի վերակառուցում	Փոշի	Հավանական/5	Էական/3	15	Պարբերաբար ջրել շինհրապարակն ու ճանապարհները
Աղմուկ		Հնարավոր/3	Էական/3	9	Բնակավայրերում սահմանափակել գիշերային աշխատանքները: Խուսափել աղմկահարույց մեքենաների/ սարքերի օգտագործումից, անհրաժեշտության դեպքում տեղադրել խլացուցիչներ:	
Տրանսպորտի ու հետիոտն ճանապարհների խաթարում		Հավանական/5	Էական/3	15	Բեռնատարների և մասնագիտացված մեքենաների համար ապահովել անվտանգ տարածք: Շինարարությունն իրականացնել փուլերով, աշխատանքների վերաբերյալ ծանուցելով բնակչությանը: Տեղադրել համապատասխան ճանապարհային նշաններ, անվտանգության պատնեշներ, անցումներ, կազմակերպել շրջանցումներ:	
Շինարարական ու կենցաղային աղբ		Հավանական/5	Էական/3	15	Շինհրապարակում չհավաքել ու չայրել աղբը: Շինարարական ու կենցաղային աղբը ժամանակավորապես կուտակել գետերի ափերից 100մ հեռավորության վրա:	

						<p>Շին աղբը տեղափոխել համայնքի համապատասխան աղբավայր, նախապես ունենալով պայմանագիր համայնքի ղեկավարի կամ աղբավայրը շահագործողի հետ:</p> <p>Կենցաղային աղբը չխառնել շինարարական աղբի հետ և այն տեղադրել աղբարկղներում:</p> <p>Բացառել շինարարական ու կենցաղային աղբի լցվելը գետերի ու նրանց վտակների մեջ</p>
		Խողովակների լվացումից առաջացած քլորաջուր	Հավանական/5	Աղետալի/5	25	<p>Ջրամատակարարման խողովակների ախտահանումը քլորով իրականացնել ըստ տեխնիկական հաշվարկների:</p> <p>Ապահովել համապատասխան տեխնիկական միջոցներ:</p> <p>Խողովակների լվացումից հետո քլորի դեպի մակենությային ջրային օբյեկտ կամ ցամաքային տարածք արտահոսքն իրականացնել ըստ սահմանված կարգի և ջրային օբյեկտի ֆոնային կոնցենտրացիայի:</p>



**ՀԱՎԵԼՎԱԾ 3. ԴԱՇՏԱՅԻՆ ԱՅՑԵՐԻ ՍՏՈՒԳԱԹԵՐԹԻԿ**

**FIELD VISITS CHECKLIST**

<b>Ընդհանուր տեղեկատվություն</b> <b>General information</b>	Ամիս/ամսաթիվ D/M/Y				<b>Corrective Action Request</b> <b>ուղղիչ միջոցառումների պահանջ</b>
	Ենթաձրագիր / Subproject				
	Տեղակայում / Location				
	Շինարարական կազմակերպություն/ Constriction contractor				
	Մարզ / Marz				
<b>Նախագծում</b> <b>Design</b>					
<b>Անհրաժեշտ թույլտվություններ</b> <b>Required permissions</b>	Բնապահպանական փորձաքննության եզրակացություն / EEC	Այո Yes	Ոչ No	Ո/Կ N/A	
	Հողատկացման գրավոր համաձայնություն / written consent on land acquisition	Այո Yes	Ոչ No	Ո/Կ N/A	
	Պատմամշակութային փորձաքննություն / assessment of impact on cultural heritage	Այո Yes	Ոչ No	Ո/Կ N/A	
<b>Շինարարություն</b> <b>Construction</b>					
<b>Անհրաժեշտ թույլտվություններ</b> <b>Required permissions</b>	Շին.թափոնների տեղադրման գրավոր համաձայնություն / written consent on disposal of construction waste	Այո Yes	Ոչ No	Ո/Կ N/A	
	Անսպասելիորեն հայտնաբերման դեպքում պատմամշակ. համաձայնություն / written consent in case of sudden discovery of cultural heritage	Այո Yes	Ոչ No	Ո/Կ N/A	
<b>Հասարակության իրազեկում</b> <b>Public awereness</b>					
	Շին.աշխատանքների վերաբերյալ բնակչության համապատասխան իրազեկում համաձայն նախագծի / awareness of population regarding construction works according to the project design	Այո Yes	Ոչ No	Ո/Կ N/A	
	Համայնքի մասնակցություն շինարարական Աշխատանքների համաձայն նախագծի / community's participation in construction works according to the project design	Այո Yes	Ոչ No	Ո/Կ N/A	
<b>Անվտանգություն</b> <b>Safety</b>					
<b>Բանվորների անվտանգություն</b> <b>Safety of workers</b>	Բանվորների անվտանգության հանդերձանքի առկայություն /ականջակալներ, շնչադիմակ/ availability of safety uniforms (earflaps,mask)	Այո Yes	Ոչ No	Ո/Կ N/A	

	Շինարարության մեջ ներառված տեխնիկական միջոցների պարբերական զննումներ՝ անվտանգությունն ապահովելու նպատակով / regular study of equipment used for construction for safety matter	Այո Yes	Ոչ No	Ո/Կ N/A	
<b>Բնակչության անվտանգություն Safety of population</b>	Երթևեկության սահմանափակման կամ խախտման ժամանակ համապատասխան ճանապարհային նշանների կամ պատնեշների տեղադրում, շրջանցի կազմակերպում / Installation of road signs or fences, organization of a bypass during interrupted or limited traffic	Այո Yes	Ոչ No	Ո/Կ N/A	
<b>Շինարարության իրականացման ժամանակ կատարվարման միջոցառումներ</b> <b>Management measures during construction</b>					
<b>Շին.հրապարակի/ տեղանքի շահագործում / Operation on area/construction site</b>	Շին.հրապարակի/տեղանքի պարբերաբարջրում / regular sprinkling to area/construction site	Այո Yes	Ոչ No	Ո/Կ N/A	
	Մեքենաների համար ապահով տարածքի առկայություն շին.հրապարակում / availability of safe place at the construction site for vehicles	Այո Yes	Ոչ No	Ո/Կ N/A	
	Յուղերիևքսուկներիհամապատասխանպահեստներհառկայությունշին.հրապարակում / availability of storagefor oils and lubricants at the appropriate part of the construction site	Այո Yes	Ոչ No	Ո/Կ N/A	
<b>Օդի ժամանակավոր աղտոտում</b> <b>Temporary air pollution/dust</b>					
	Շինանյութ տեղափոխող բեռնատարների վրածածկի օգտագործում / use of cover for the vehicle transporting construction waste	Այո Yes	Ոչ No	Ո/Կ N/A	
	Շինարարության տարածքի խոնավեցում ջրի շիթով / moisturing of the construction site by water	Այո Yes	Ոչ No	Ո/Կ N/A	
<b>Հողի էրոզիա</b> <b>Soil erosion</b>					
	Զառիվար տեղերում հողի էրոզիայի կանխարգելման միջոցառումների իրականացում ըստ նախագծի / soil erosion prevention measures at the slope places according to the project design	Այո Yes	Ոչ No	Ո/Կ N/A	
	Փոստրակների ժամանակին հետլիցք / timely coverage of holes by soil	Այո Yes	Ոչ No	Ո/Կ N/A	
	Շին.աշխատանքների ավարտից հետո վնասված մակերեսների վերանորոգում ըստ նախագծի / repair of damaged surface after completion of construction works	Այո Yes	Ոչ No	Ո/Կ N/A	
<b>Ջրի աղտոտում</b> <b>Water pollution</b>					
	Ջրի աղտոտում քսանյութերով և վառելանյութերով / water pollution caused by fuel and lubricants	Այո Yes	Ոչ No	Ո/Կ N/A	

	Խողովակների լվացումից հետո քլորի արտահոսք համապատասխան նախագծով նախատեսված ռեժիմի / Leakage of chlorine after wash up of the pipes according to the scheduled regime.	Այո Yes	Ոչ No	Ո/Կ N/A	
<b><u>Աղմուկ բնակավայրերի տարածքին մոտ</u></b> <b><u>Noise close to settlements</u></b>					
	Աշխատանքների իրականացում սահմանված աշխատանքային ժամերին, հակառակ դեպքում սահմանված կարգով / implementation of the works during working hours, otherwise in projected manner	Այո Yes	Ոչ No	Ո/Կ N/A	
<b><u>Շինարարական և կենցաղային թափոնների տեղադրում</u></b> <b><u>Construction west disposal</u></b>					
	Շինարարական և կենցաղային աղբի տեղափոխում և տեղադրում համայնքի համապատասխան աղբավայրում / transportation and disposal of construction and consumer waste in appropriate community landfill	Այո Yes	Ոչ No	Ո/Կ N/A	
<b><u>Շահագործում</u></b> <b><u>Operation</u></b>					
<b>Խմելու ջրի աղտոտում / Drinking water pollution</b>	Մնացորդային քլորի քանակի համապատասխանում խմելու ջրի որակի նորմերին / Correspondence of balance quantity of residual chlorine to the quality of potable water	Այո Yes	Ոչ No	Ո/Կ N/A	

**ՀԱՎԵԼՎԱԾ 4. ԲՈՂՈՔՆԵՐԻ ԳՐԱՆՑՄԱՆ ՄԱՏՅԱՆ**

Մատյանի համար	Ամսաթիվ/վայր	Հայցվոր/ Դիմելու անսաթիվ	Բողոքի մանրամասներ	Ուսումնասիրություն/ Մեղմացման գործողություն	Լուծման իրավիճակ*

\*Բաց կամ փակ (Եթե փակ է, ներառեք ամսաթիվը)

Գրանցված է ԾԻԳ-ի ՇՄ մասնագետի կողմից: \_\_\_\_\_

Ամսաթիվ: \_\_\_\_\_

**ՀԱՎԵԼՎԱԾ 5. ՉԿԱՆԽԱՏԵՄՎԱԾ ԱԶԴԵՑՈՒԹՅԱՆ /ԶԳԱԼԻ ԻՐԱԴԱՐՉՈՒԹՅԱՆ / ՎԹԱՐԻ ԾԱՆՈՒՑՈՒՄ**

Իրադարձության օրը/վայրը	Իրադարձության նկարագիրը /Ազդեցությունը, ներառյալ ուժգնությունը և այդ ժամանակ ձեռնարկված վերահսկիչ գործողությունը	Հետևանքների գնահատում	Ուղղիչ գործողության պահանջ (ՈԻԳՊ), ներառյալ վերջնաժամկետը, և քաղված դասերը

Համատեղ ստուգրված է:

Տեղմասի տեխ. հսկողության ինժեներ: \_\_\_\_\_ Ամսաթիվ: \_\_\_\_\_

Կապալառու: \_\_\_\_\_ Ամսաթիվ: \_\_\_\_\_

**Հավելվածներ:**

(Օրինակ. Լուսանկարներ, լաբորատոր հաշվետվություններ, և այլն)

**ՀԱՎԵԼՎԱԾ 6. ԱՐՏԱՆԵՏՈՒՄՆԵՐԻ / ՇՐՋԱԿԱՅՔԻ ՄՈՆԻՏՈՐՆԳԻ ՁԵՎԱԹԵՐԹ**

Պարամետր	Օր/վայր	Ում կողմից է չափվել	Մոնիտորինգի մեթոդ / օգտագործված սարքեր	Արդյունք	Կատարողականության ստանդարտ	%	Գերազանցման պատճառը և ուղղիչ գործողության պահանջը, եթե կապված է աշխատանքների հետ	Նախորդ ՈԻԳՊ-ի իրականացման կարգավիճակը

### ՀԱՎԵԼՎԱԾ 7. ԵՆԹԱԾՐԱԳՐԻ ՍԽԵՄԱՏԻԿ ՔԱՐՏԵԶ

